

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 121/2022-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Allanom Böhmom, advokátom, Jesenského 2, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 10 C 114/2016-446 z 22. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 10 C 114/2016-446 z 22. marca 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 11 Listiny základných práv a slobôd a právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 10 C 114/2016-446 z 22. marca 2021 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Nitra **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 11 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu o výške náhrady trov v civilnom spore. Navrhuje napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 121/2022-21 z 3. marca 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 17. júna 2015 uzavrela obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „[REDAKOVANÉ]“ alebo „žalobca“), ako kupujúca s pani [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“), ako predávajúcou kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva špecifikovanej nehnuteľnosti – pozemku nachádzajúceho sa v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ] a to za kúpnu cenu 330 eur.

4. Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením z 8. júla 2015 schválila návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii, pričom stavba sa týkala aj predmetného pozemku. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky doručilo 22. júla 2015 Okresnému úradu Nitra žiadosť o zápis predkupného práva štátu, prílohou ktorej bol zoznam pozemkov podľa katastrálnych území, na ktorých je potrebné vykonať zápis predkupného práva štátu a osvedčenie o tom, že stavba „Vybudovanie strategického parku“ je významnou investíciou a jej uskutočnenie je vo verejnom záujme.

5. Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor rozhodnutím z 23. júla 2015 povolil vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností k predmetnému pozemku v prospech spoločnosti [REDAKOVANÉ]. Prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra podal proti tomuto rozhodnutiu protest z dôvodu, že Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor neprihliadol na existenciu zákonného predkupného práva štátu.

6. Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor protestu prokurátora vyhovel a rozhodnutie o povolení vkladu na základe predmetnej kúpnej zmluvy zrušil. Proti tomuto rozhodnutiu podala [REDAKOVANÉ] odvolanie, ktoré Okresný úrad Nitra, odbor opravných prostriedkov, referát katastra nehnuteľností svojím rozhodnutím z 13. januára 2016 zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie. [REDAKOVANÉ] podala na Krajskom súde v Nitre správnu žalobu o preskúmanie uvedeného rozhodnutia, ktorú správny súd rozsudkom z 11. apríla 2018 zamietol. Proti tomuto rozsudku podala spoločnosť [REDAKOVANÉ] kasačnú sťažnosť, ktorú Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom č. k. 8 Sžrk 13/2018 z 22. augusta 2019 zamietol.

7. [REDAKOVANÉ] sa žalobou, ktorá bola okresnému súdu doručená 9. marca 2016, domáhala proti pani [REDAKOVANÉ] ako žalovanej určenia vlastníckeho práva k predmetnému pozemku. Súdne konanie bolo na okresnom súde vedené pod sp. zn. 10 C 114/2016.

8. Dňa 26. februára 2016 uzatvorila pani [REDAKOVANÉ] ako predávajúca so sťažovateľom ako kupujúcim kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k predmetnému

pozemku. Kúpna cena bola zmluvnými stranami stanovená na základe znaleckého posudku, a to v sume 9 428,64 eur. Zmluva bola sťažovateľom zverejnená 26. apríla 2016 a nasledujúci deň, t. j. 27. apríla 2016, nadobudla účinnosť.

9. Následne 21. júna 2016 uzatvoril sťažovateľ ako predávajúci so spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“), kúpnu zmluvu, na základe ktorej došlo k prevodu vlastníckeho práva k predmetnému pozemku na spoločnosť [REDAKOVANÉ]. Zmluva bola zverejnená 21. júna 2016 a nadobudla účinnosť 22. júna 2016.

10. Okresný úrad Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodol 18. augusta 2016 o vyvlastnení vlastníckeho práva spoločnosti [REDAKOVANÉ], k predmetnému pozemku, a to v prospech sťažovateľa pre stavbu „Vybudovanie strategického parku“ s tým, že časť náhrady za vyvlastnenie uhradí sťažovateľ priamo spoločnosti [REDAKOVANÉ], a časť zloží do úschovy na okresnom súde z dôvodu, že na viacerých súdoch prebiehajú súdne konania týkajúce sa určenia vlastníckeho práva k vyvlastňovaným nehnuteľnostiam (vrátane predmetného pozemku). Náhrada za vyvlastnenie predmetného pozemku bola stanovená v sume 9 428,64 eur, a to v súlade s vypracovaným znaleckým posudkom. Predmetné vyvlastňovacie rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 3. novembra 2016 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky z 10. januára 2016, ktorým bolo zamietnuté odvolanie spoločnosti [REDAKOVANÉ].

11. Okresný súd uznesením z 13. februára 2017 na základe návrhu žalobcu z 22. júna 2016 pripustil, aby do konania vedeného pod sp. zn. 10 C 114/2016 na strane žalovaného pristúpil ďalší subjekt, a to sťažovateľ (ako žalovaný v 2. rade, pozn.).

12. Podaním doručeným okresnému súdu 17. júla 2017 sa žalobca domáhal zmeny svojej žaloby, a to tak, že žiadal určiť, že bol výlučným vlastníkom pozemku „*ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18.08.2016...*“. Túto zmenu žaloby pripustil okresný súd uznesením z 11. decembra 2017.

13. Rozhodujúc vo veci, okresný súd rozsudkom z 10. októbra 2018 žalobu zamietol, žalovanej v 1. rade (pani [REDAKOVANÉ], pozn.) nárok na náhradu trov konania nepriznal a žalovanému v 2. rade (sťažovateľovi, pozn.) priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

14. O odvolaní podanom žalobcom proti rozsudku okresného súdu rozhodol odvolací súd tak, že napadnutý rozsudok vo veci samej potvrdil, žalovanej v 1. rade nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania a žalovanému v 2. rade priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %. Rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu 22. septembra 2020. Žalobca podal proti nemu dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom č. k. 2 Cdo 91/2021 z 29. júna 2022 zamietol.

15. Uznesením z 10. decembra 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol okresný súd o výške náhrady trov konania, ktorú je žalobca povinný zaplatiť žalovanému v 2. rade, a to v sume 301,52 eur, pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred súdom prvej inštancie, ako aj v odvolacom konaní, a to v uvedenej sume.

16. Pri určení výšky náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal okresný súd zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určenej v zmysle § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom za tarifnú hodnotu veci považoval sumu 330 eur, čo bola cena stanovená v kúpnej zmluve uzatvorenej 17. júna 2015 medzi žalobcom a pani [REDACTED].

17. Proti uzneseniu o výške náhrady trov konania podali sťažnosť žalobca a rovnako i sťažovateľ, pričom o týchto sťažnostiach rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ich zamietol, zamietol aj návrh žalobcu na prerušenie konania a súčasne rozhodol o oprave uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom (namiesto čísla 301,52 eur vložil číslo 412,04 eur, pozn.).

18. Okresný súd sa v napadnutom uznesení stotožnil s názorom vyššieho súdneho úradníka týkajúcim sa určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby a obdobne pritom poukázal na závery uvedené v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019 z 28. júla 2020, resp. na názor občianskoprávneho grémia okresného súdu zo 16. septembra 2020.

19. Napadnuté uznesenie okresného súdu bolo sťažovateľovi doručené 26. marca 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

20. Proti uzneseniu, ktorým okresný súd zamietol sťažnosť sťažovateľa podanú proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania, podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť pre porušenie základných práv a slobôd uvedených v bode 1 tohto nálezu.

21. Sťažovateľ poukazuje na to, že okresný súd napadnutým uznesením v rozpore so zákonom a dlhodobo ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít určil nesprávnú výšku náhrady trov konania sťažovateľa, pričom okresným súdom uvádzané skutkové a právne závery sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné. Týmto postupom a rozhodnutím došlo k zásahu do princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako jedného z imanentných prvkov a súčastí práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

22. Sťažovateľ tvrdí, že predmetom sporu v tejto veci bolo určenie vlastníckeho práva k pozemku, ktorý je ocenený peniazmi. Zdôrazňuje, že reálna (skutočná, trhová) hodnota tejto nehnuteľnosti bola v konaní preukázaná, nesporná a stranami sporu nenamietaná, a to v sume 9 428,64 eur. Poukazuje však na to, že okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uvádza nesprávnú výšku tarifnej hodnoty veci, a to 330 eur, pričom táto nesprávnosť má za následok nesprávnosť výpočtu výšky trov právneho zastúpenia.

23. Čo sa týka odkazu okresného súdu na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019, sťažovateľ uvádza, že tieto závery ústavného súdu nemožno v danej veci aplikovať, pretože ide o diametrálne odlišný skutkový a právny stav, čo konkretizuje v bode 50 ústavnej sťažnosti. Ústavný súd vychádzal v danom prípade z konkrétnych a individuálne daných a posudzovaných okolností dotknutého súdneho sporu, čo však podľa sťažovateľa neznamena, že jeho závery je možné zovšeobecňovať a aplikovať rovnako a bez výnimky aj na prípad tohto sporu, ktorého skutkové a právne okolnosti sú celkom zjavne odlišné.

24. Podľa sťažovateľa má byť teda správna cena nehnuteľnosti určená v sume 9 428,64 eur, t. j. hodnota, za ktorú predmetný pozemok predala sťažovateľovi pani [REDAKOVANÉ] a následne za ktorú bol aj vyvlastnený a ktorá bola určená znaleckým posudkom č. 191/2015 z 13. júla 2015 vypracovaným spoločnosťou [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ], na účely vyvlastnenia.

25. Vo vzťahu k porušeniu práva vlastníť majetok sťažovateľ uvádza, že do pojmu majetok, chráneného v zmysle čl. 20 ústavy, patria veci, práva a pohľadávky (napr. II. ÚS 31/04). Za majetok sa v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) považuje nielen existujúci majetok vo vlastníctve fyzickej alebo právnickej osoby, teda veci alebo iné aktíva, ktorých vlastníkom je táto osoba, ale i majetok, nadobudnutie vlastníctva ku ktorému môže fyzická alebo právnická osoba legitímne očakávať (III. ÚS 342/2011).

26. Poukazuje na rozhodnutia ústavného súdu, podľa ktorých právo na priznanie primeranej a právnymi predpismi stanovenej náhrady trov konania, ktoré úspešnej strane v konaní vzniknú, je pritom súčasťou práva na spravodlivý proces, a tiež súvisí, pokiaľ ide konkrétne o náhradu trov právneho zastúpenia, s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu (II. ÚS 583/2013, I. ÚS 119/2012).

27. Sťažovateľ uvádza, že vyčerpal všetky dostupné opravné prostriedky, pretože odvolanie ani dovolanie nie je proti napadnutému uzneseniu okresného súdu prípustné.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

28. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril okresný súd, ktorý uvádza, že napadnuté uznesenie považuje za dostatočne zdôvodnené a aj s poukazom na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019-43 ho nemožno označiť ako arbitrárne. Zdôraznil, že by bolo nespravodlivé, ak by strana sporu musela niesť finančnú zodpovednosť za značné skokové navýšenie ceny nehnuteľnosti, ktoré nastalo po tom, ako sa žalobca domáhal určenia svojho vlastníckeho práva, pričom táto zmena hodnoty nesúvisela s jeho záväzkovým vzťahom súvisiacim s nehnuteľnosťou.

29. K ústavnej sťažnosti sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá zotrvala na svojom právnom názore, že predmet konania je síce ocenený v peniazoch, a preto bolo potrebné postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, jeho hodnota však bola sporná a tarifnou hodnotou je suma 330 eur, nie suma 9 428,64 eur, pretože sporná kúpna zmluva uzatvorená 17. júna 2015 z hľadiska (vtedajšej) hodnoty predmetu sporu predstavovala určitý návod na to, aby si strany sporu mohli pred začatím súdneho konania vytvoriť predstavu o nákladnosti jeho vedenia tak, ako to napokon judikoval ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 544/2019.

30. V tejto súvislosti zákonná sudkyňa upriamila pozornosť aj na sťažnosti iných sťažovateľov, ktorí rovnaké skutočnosti namietali v obdobných veciach, pričom tieto sťažnosti ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnené (I. ÚS 62/2022, IV. ÚS 526/2021, IV. ÚS 359/2021, IV. ÚS 329/2021).

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

31. Ústavný súd upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti aj zúčastnenú osobu, ktorou je v tomto prípade žalobca – obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorá vo svojom vyjadrení analyzuje nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 544/2019 a tiež poukazuje na iné rozhodnutia okresného súdu v obdobných veciach, a teda nevidí dôvod na odklon od nich v zmysle princípu právnej istoty. Považuje za správne, ak súd vychádzal z hodnoty veci (kúpnej ceny) vyplývajúcej z kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi stranami sporu, nie podľa neskôr uzatvorenej zmluvy so sťažovateľom, obdobne ako vo veciach, kde boli účastníci v opačných procesných postaveniach. Tvrdí, že judikatúra, na ktorú sťažovateľ poukazuje, nevychádza z analogického skutkového stavu, a preto považuje jeho argumentáciu za nedôvodnú.

III.3. Replika sťažovateľa:

32. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení na už uvedené vyjadrenia reagoval. Zdôraznil, že samotný žalobca zmenil svoju žalobu tak, že sa domáhal určenia svojho vlastníckeho práva k momentu vyvlastnenia, a to s jediným úmyslom a účelom – domôcť sa vyplatenia vyvlastňovacej náhrady predstavujúcej skutočnú hodnotu dotknutého pozemku (sumy 9 428,64 eur). Tento svoj úmysel žalobca explicitne deklaroval aj priamo vo svojom podaní zo 17. júla 2017. K rovnakému záveru o skutočnom úmysle žalobcu dospel aj okresný súd (bod 20 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), pričom obdobne tak konštatoval aj odvolací súd (bod 34 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). V uvedenej súvislosti sťažovateľ poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 528/2021 a tam prezentované závery, v ostatnom odkázal na svoje argumenty v ústavnej sťažnosti, v plnom rozsahu na nej zotrval a poukázal aj na nálezy ústavného súdu v skutkovo a právne obdobných veciach (II. ÚS 397/2021 a III. ÚS 67/2022).

IV.

K ústnemu pojednávaniu

33. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov a písomností predložených ústavnému súdu, ako aj s prihliadnutím na predmet konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie, resp. hlbšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

34. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho

zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011). V zásade možno konštatovať, že i pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov konania v civilnom spore možno vychádzať z toho, že protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, v dôsledku čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

35. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľa označených v bode 1 tohto nálezu napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým rozhodol o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania. Jadrom argumentácie sťažovateľa je námietka nesprávneho výkladu podústavného, dokonca podzákonného práva pri určení výšky trov jeho právneho zastúpenia.

36. Sťažovateľ nerozporuje, že sa v prejednávanej veci, vzhľadom na to, že predmetom sporu bolo určenie vlastníckeho práva k pozemku, ktorý je ocenený peniazmi, malo postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu. Nesúhlasí však so závermi okresného súdu, ktorý v odôvodnení napadnutého uznesenia uvádza nesprávnu výšku tarifnej hodnoty veci, a to 330 eur, pričom reálna hodnota tejto nehnuteľnosti bola v konaní preukázaná znaleckým posudkom, a to v sume 9 428,64 eur. Táto nesprávnosť má za následok nesprávnosť výpočtu výšky trov právneho zastúpenia.

37. Nejde teda o skutkovo a právne zhodnú, ale „iba“ obdobnú vec ako v konaniach, na ktoré sťažovateľ poukázal (III. ÚS 528/2021, II. ÚS 397/2021 a III. ÚS 67/2022), pretože v nich išlo o zodpovedanie otázky, či sa malo postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky alebo podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

38. V prejednávanej veci sa žalobca najprv domáhal určenia vlastníckeho práva a neskôr určenia, že v čase vyvlastnenia bol vlastníkom pozemku, a to v presvedčení, že takéto rozhodnutie bude mať za následok to, že nie pôvodný vlastník, ale on dostane 9 428,64 eur, ktoré už sťažovateľ na základe vyvlastnenia zložil do úschovy. Z hľadiska určenia tarifnej hodnoty sporu bolo od jeho začiatku, presnejšie od pristúpenia sťažovateľa do konania (na základe uznesenia okresného súdu z 13. februára 2017, pozn.), zrejmé, že vo vzťahu k sťažovateľovi samotný žalobca svojím návrhom z 22. júna 2016, aby súd pripustil do konania na strane žalovaného sťažovateľa, spravil sporným práve vlastnícke právo sťažovateľa. Určenie vlastníckeho práva žalobcu, ktoré by bolo v prípade

úspechu jeho žaloby výsledkom sporu, by pre sťažovateľa znamenalo stratu jeho vlastníckeho práva, ktoré nadobudol vyvlastnením. Preto z pohľadu sťažovateľa hodnotu sporu na začiatku poskytovania právneho zastúpenia určovala hodnota pozemku stanovená na základe znaleckého posudku, a to v sume 9 428,64 eur. Žalobca argumentuje tým, že z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že všetky strany sporu si na jeho začiatku musia byť schopné vytvoriť predstavu o jeho nákladnosti. Sťažovateľovi však od začiatku sporu muselo byť zrejmé, že môže prísť o svoje vlastnícke právo k pozemku v prospech žalobcu. Na strane druhej aj žalobcovi muselo byť zrejmé, že v prípade úspechu jeho žaloby by sťažovateľ prišiel o svoje vlastnícke právo.

39. Z namietaného uznesenia v spojení s jemu predchádzajúcim uznesením vyššieho súdneho úradníka je však zrejmé, že rozhodnutie vychádza z celkom iného základu, ktorým je úvaha, že pri určovaní výšky náhrady trov konania je potrebné zohľadniť cenu nehnuteľnosti dohodnutú v kúpnej zmluve zo 17. júna 2015, ktorú uzatvoril žalobca s pani [REDAKOVANÉ]. Táto úvaha však vychádza z nesprávneho východiska, pretože cena spornej nehnuteľnosti bola (aj) žalobcovi známa z predmetného znaleckého posudku z 13. júla 2015 a následne z rozhodnutia o vyvlastnení z 18. augusta 2016 a žalobca ju v spore nikdy nespochybnil ani nenamietal. Cena spornej veci v zmysle § 10 ods. 2 vyhlášky určená pri začatí poskytovania právnej služby sťažovateľovi tak predstavovala sumu 9 428,64 eur, nie 330 eur, ako nesprávne určil okresný súd, pretože v prípade úspechu žaloby by sa žalobca na úkor sťažovateľa stal vlastníkom pozemku, a na tomto závere nič nemení to, že skutočným cieľom žalobcu bolo nadobudnúť v úschove zložených 9 428,64 eur. Napokon aj to bolo dôvodom, prečo žalobca navrhol zmenu žaloby, ktorú okresný súd pripustil uznesením z 11. decembra 2017.

40. Z uvedeného možno uzavrieť, že okresný súd vychádzal z celkom mylnej predstavy o tom, čo bolo predmetom sporu medzi žalobcom a sťažovateľom, a preto došlo k zjavnému omylu pri posúdení toho, čo má byť základnou sadzbou tarifnej odmeny.

41. Pokiaľ okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia argumentuje nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019, v ktorom bolo vyslovené porušenie základných práv sťažovateľky (fyzickej osoby), ktorá sa proti žalovanej obchodnej spoločnosti ([REDAKOVANÉ]) domáhala určenia vlastníckeho práva k pozemku pre neplatnosť jej právnu predchodkyňou uzavretej kúpnej zmluvy, pričom po podaní žaloby bol na protest prokurátora zrušený vklad vlastníckeho práva žalovanej obchodnej spoločnosti, došlo k zápisu právnej predchodkyne sťažovateľky ako vlastníčky pozemku a nasledovalo späťvzatie žaloby sťažovateľky, zastavenie konania a priznanie náhrady trov konania žalovanej obchodnej spoločnosti proti sťažovateľke, a to vo výške vychádzajúcej z hodnoty pozemku, a nie z hodnoty podľa kúpnej ceny v zmluve uzavretej právnu predchodkyňou sťažovateľky so žalovanou obchodnou spoločnosťou (1 500 eur), ale podľa kúpnej ceny v zmluve uzavretej sťažovateľkou s inou obchodnou spoločnosťou (32 108,75 eur), je potrebné prisvedčiť tvrdeniam sťažovateľa, že ide o odlišný skutkový a právny stav.

42. Procesné východisko konania posudzovaného v náleze sp. zn. I. ÚS 544/2019 je celkom iné, ako to bolo v prípade sťažovateľa a žalobcu. V aktuálne prejednávanej veci bol sťažovateľ žalovaným, ktorý do konania pristúpil na základe návrhu samotného žalobcu, ktorý už v tom čase mal vedomosť o vypracovanom znaleckom posudku a v ňom určenej reálnej hodnote predmetného pozemku.

43. V danom prípade nespočíval rozdiel len v opačnom procesnom postavení strán sporu, ale i v skutkových okolnostiach a v odlišnosti procesnej situácie. Sťažovateľka, resp. jej právna predchodkyňa sa podanou žalobou domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti z dôvodu absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej so sťažovateľkou ako žalovanou, ktorú videla v neprimeranosti plnení (vlastnícke právo k pozemku previedla na sťažovateľku v dôsledku uvedenia do omylu za sumu 1 500 eur). Na úhradu trov konania sťažovateľke bola žalobkyňa zaviazaná z dôvodu späťvzatia svojej žaloby po tom, ako bolo na základe protestu prokurátora zrušené rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech sťažovateľky a právna predchodkyňa žalobkyne sa opätovne stala vlastníčkou nehnuteľnosti, na základe čoho odpadol dôvod podanej žaloby. Vývoj veci (i porovnanie protihodnoty) potvrdil záver, že kúpna zmluva medzi právnou predchodkyňou žalobkyne a sťažovateľkou bola zjavne v rozpore so zákonom i dobrými mravmi. V takýchto prípadoch všeobecné sudy nepriznávali nárok na náhradu trov konania žiadnej zo strán sporu. Avšak sťažovateľke bol proti žalobkyni tento nárok právoplatne priznaný, pričom ústavnou sťažnosťou napadnutým rozhodnutím bolo rozhodnuté o jeho výške. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci skonštatoval, že je úplne bez významu, že právna predchodkyňa žalobkyne následne predala nehnuteľnosť za jej reálnu hodnotu, keďže medzi stranami sporu nebola sporná cena nehnuteľnosti, za ktorú bola v konečnom dôsledku predaná spoločnosti [REDAKOVANÉ], ale suma 1 500 eur, ktorú sťažovateľka vyplatila právnej predchodkyni žalobkyne, považujúc ju za primeranú hodnotu nehnuteľnosti. Pochybenie okresného súdu ústavný súd videl v tom, že okresný súd rozhodol o výške trov konania len mechanickým a matematickým posudzovaním reálnej hodnoty predmetu sporu a neposudzoval ju v širších súvislostiach, najmä s ohľadom na konkrétne osobitné okolnosti danej veci (vek žalobkyne, spor o neplatnosť spornej kúpnej zmluvy práve pre neprimeranosť ceny, odpadnutie príčiny na podanie dôvodnej žaloby pre úspešný protest prokurátora, späťvzatie žaloby z objektívnych dôvodov). Tieto okolnosti boli podľa názoru ústavného súdu dostatočne presvedčivé na to, aby súd pri určení trov konania vychádzal z ceny uvedenej v kúpnej zmluve, pretože dbal nielen o to, aby bolo rozhodnutie v celkovom kontexte zákonné, ale i spravodlivé (II. ÚS 402/2021).

43.1 Možno teda konštatovať, že nešlo o analogickú skutkovú situáciu, čo je základ pre prevzatie právnych záverov vyslovených v inej právnej veci. V prerokúvanej veci bolo síce sporné to, či sa má za hodnotu veci považovať cena dohodnutá v zmluve alebo cena veci určená posudkom, pričom ale okresný súd nezohľadnil, že základom rozhodnutia o trovách konania ako procesného rozhodnutia musí byť stav procesný a ten bol určený obsahom žaloby a jej potencionálnym výsledkom či už pre sťažovateľa, alebo pre žalobcu (obdobne III. ÚS 528/2021). Okresný súd mal pri určení výšky trov konania postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky a cenu (hodnotu) veci posudzovať podľa v konaní preukázanej ceny pozemku určenej znaleckým posudkom. Napokon pre získanie práve tejto hodnoty sa žalobca obrátil na súd so svojím návrhom o určenie, že on bol vlastníkom pozemku ku dňu jeho vyvlastnenia. Ak by totiž súd určil jeho vlastnícke právo k sporným pozemkom k tomuto dátumu, získal by žalobca nárok na vyplatenie ceny za vyvlastnenie (obdobne II. ÚS 397/2021).

44. Ústavný súd tak po zohľadnení okolností predmetnej veci dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj jeho základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 11 listiny a právo

pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže nepriznanie náhrady trov konania v správnej výške sa negatívne prejavilo v majetkovej sfére sťažovateľa. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 prvej vety ústavy vyhovieť, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

45. V súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci okresnému súdu ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze, a tak znova rozhodne o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania.

V.

Trovy konania

46. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

47. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo predstavuje sumu 384,08 eur a spolu s 20 % daňou z pridanej hodnoty celkovo sumu 460,90 eur.

48. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu